

Sygn. akt I PK 246/15

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z powództwa A. S.
przeciwko Urzędowi Kontroli Skarbowej w Ł.
z udziałem zainteresowanego Polskiego Towarzystwa Prawa
Antydyskryminacyjnego z siedzibą w W.
o odszkodowanie, nagrodę, wyrównanie wynagrodzenia chorobowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 lutego 2016 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w P.
z dnia 24 lipca 2014 r., sygn. akt V Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 24 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy w P. na skutek apelacji powódki A. S. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w P. z 29 grudnia 2010 r. w ten sposób, że podwyższył zasądzone na rzecz powódki od pozwanego odszkodowanie z kwoty 1.317 zł do kwoty 10.100 zł, oddalił apelację powódki w pozostałym zakresie, oddalił apelację pozwanego Urzędu Kontroli Skarbowej w Ł. oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w części oddalającej jej apelację. Zarzucono naruszenie przepisów postępowania, to jest: art. 398²⁰ k.p.c.; art. 382 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 230 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 382

k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 382 k.p.c., art. 229 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 227 k.p.c., art. 217 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c.; art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 109 § 2 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1 i ust. 2, § 12 ust. 1 pkt 1, § 12 ust. 2 pkt 2, § 11 ust. 1 pkt 2, § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Ponadto, zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: art. 11³, art. 18^{3a} § 1, art. 18^{3b} § 1 k.p.; art. 18^{3c} k.p.; art. 18^{3d} k.p. w zw. z art. 361 § 2 k.c., art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 17 dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy; art. 18^{3d} k.p.; art. 18 § 1 k.p., art. 18 § 2 k.p. w zw. z art. 34 i art. 36 ustawy o radcach prawnych; art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w zw. z art. 18^{3d} k.p., art. 18^{3c} k.p.; art. 94 pkt 9 k.p., art. 11² k.p. i art. 11³ k.p. oraz art. 18^{3a} - art. 18^{3c} k.p.; art. 415 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., art. 410 § 2 k.c. i art. 481 § 1 k.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych sformułowany w postaci następujących pytań:

(1) czy termin „wynagrodzenie” użyty w art. 34 i art. 36 ustawy o radcach prawnych w brzmieniu obowiązującym przed 25 marca 2009 r. lub na podstawie art. 34 ustawy o radcach prawnych w brzmieniu obowiązującym po dacie 25 marca 2009 r. zawierają się wszystkie składniki wynagrodzenia, bez względu na ich nazwę i charakter, a także inne świadczenia związane z pracą, przyznawane pracownikowi w formie pieniężnej lub w innej formie niż pieniężna;

(2) czy zasądzając odszkodowanie z tytułu dyskryminacji na podstawie art. 18^{3d} k.p. w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę Sąd przyjmuje wartość minimalnego wynagrodzenia za pracę z daty naruszenia zasady równego traktowania, z daty wniesienia powództwa czy z daty wyrokowania;

(3) czy zasądzając odszkodowanie z tytułu dyskryminacji na podstawie art. 18^{3d} k.p. w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę Sąd ma obowiązek

zasądzenia, w sytuacji nieudowodnienia wysokości szkody przez pracownika dyskryminowanego, kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę za każde z naruszeń zasady równego traktowania odrębnie, np. odrębnie za pomijanie w awansowaniu, odrębnie za pomijanie w kierowaniu na szkolenia, odrębnie w zakresie nieprzyznania nagrody, odrębnie w zakresie niekorzystanego ukształtowania wynagrodzenia za pracę; czy w sytuacji dyskryminowania pracownika przez okres dłuższy niż 1 miesiąc i niekorzystanego ukształtowania jego comiesięcznego wynagrodzenia za pracę, pracownik ma prawo, w sytuacji nieudowodnienia wysokości szkody, do odszkodowania na podstawie art. 18^{3d} k.p. w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę za każdy miesiąc odrębnie;

(4) czy po uchyleniu przez Sąd Najwyższy prawomocnego wyroku sądu, na podstawie którego uiszczono koszty procesu, stronie, której przysługuje prawo zwrotu tych kosztów należą się odsetki ustawowe, a jeśli tak to za jaki okres, tj. czy za okres po wydaniu wyroku uchylającego wyrok, na podstawie którego uiszczono koszty procesu, czy też po upływie terminu na zapłatę wyznaczonego wezwaniem do zapłaty?

Skarżąca podniosła, ponadto, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, to jest:

(1) art. 34 i art. 36 ustawy o radcach prawnych w brzmieniu obowiązującym przed 25 marca 2009 r. lub na podstawie art. 34 ustawy o radcach prawnych w brzmieniu obowiązującym po 25 marca 2009 r. co do składników wynagrodzenia, o którym mowa w tych przepisach;

(2) art. 18^{3d} k.p. w zakresie daty ustalenia przez sąd wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz w zakresie dotyczącym ustalenia czy dyskryminowanemu pracownikowi należy się odszkodowanie w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę za każde z działań dyskryminacyjnych pracodawcy;

(3) art. 415 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., art. 410 § 2 k.p.c. w zakresie dotyczącym ustalenia, czy od kwoty zwrotu spełnionego świadczenia, w tym tytułem kosztów procesu uiszczonych na podstawie uchylonego wyroku sądu należą się odsetki ustawowe.

Skarżąca twierdziła również, że skarga jest oczywiście uzasadniona w zakresie pkt II ust. 1 pkt 1, to jest w zakresie naruszenia art. 398²⁰ k.p.c. poprzez dokonanie wykładni przepisów art. 11³, art. 18^{3b} § 1 k.p. w sposób odmienny od wykładni dokonanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z 14 stycznia 2013 r. na skutek przyjęcia, że powódka nie była dyskryminowana przy typowaniu przez pracodawcę do udziału w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe, w zakresie wynagradzania za okres od maja 2006 r. do maja 2007 r., w zakresie awansowania od maja 2006 r. do lutego 2008 r.

Stanowisko skarżącej w całości poparło uczestniczące w sprawie Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3), lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Należy podkreślić, że Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (por. postanowienie SN z 9 maja 2008 r., II PK 15/08, LEX nr 490359). Ma to na celu umożliwić wybór jedynie takich spraw, które powinny zostać rozpoznane przez organ najwyższego szczebla sądownictwa ze względu na interes publiczny (postanowienie SN z 29 stycznia 2011 r., I UK 295/10, niepubl.). Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Skarżąca jako okoliczności mające uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości oraz oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

Istotne zagadnienie prawne, jeżeli miałoby stanowić podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, to powinno występować w rozpoznawanej sprawie; kwestii prawnej nie można bowiem rozpatrywać w oderwaniu od wyjaśnionego w sprawie stanu faktycznego (postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109). Nadto, rozstrzygnięcie istotnego zagadnienia prawnego nie może sprowadzać się do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. postanowienie SN z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934). Zwykła wykładnia oraz stosowanie prawa w określonej sprawie nie stanowią przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 k.p.c.; w przeciwnym razie skarga kasacyjna nie miałaby granic i byłaby zwykłym środkiem odwoławczym (postanowienie SN z 16 marca 2009 r., III UK 91/08, LEX nr 707910). Skarżący powołując się na istotne zagadnienie prawne, powinien również wykazać, że zagadnienie to budzi poważne wątpliwości, np. przez wykazanie, że dotychczasowe orzecznictwo i doktryna prawna nie dają w tym zakresie wystarczającego rozwiązania (por. postanowienie SN z 4 listopada 2014 r., I PK 128/14, LEX nr 1652375).

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącą nie spełniają powyższych wymogów i nie stanowią podstawy przedsądu w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Oдноśnie rozumienia terminu „wynagrodzenie” użytego w art. 34 i art. 36 ustawy o radcach prawnych w brzmieniu obowiązującym przed 25 marca 2009 r. lub w art. 34 ustawy o radcach prawnych w brzmieniu obowiązującym po 25 marca 2009 r. – zagadnienie to nie jest istotnym zagadnieniem prawnym. Odpowiedź na pytanie skarżącej sprowadza się do prostego zastosowania ww. przepisów ustawy o radcach prawnych – to jest przepisów gwarantujących zachowanie prawa do wynagrodzenia za czas zwolnienia od pracy, przy uwzględnieniu regulacji określających wysokość wynagrodzenia za okresy niewykonywania pracy, w szczególności § 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 29 maja 1996 r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia w okresie niewykonywania pracy oraz wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczania odszkodowań, odpraw,

dotatków wyrównawczych do wynagrodzenia oraz innych należności przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz.U. z 1996 r. Nr 62, poz. 289, ze zm.). Dodatkowo, skarżąca formułując to zagadnienie, zdaje się mylić dwie kwestie – sposobu ustalenia wynagrodzenia za czas zwolnienia od pracy, o którym mowa w przepisach ustawy o radcach prawnych, oraz rozumienia pojęcia „wynagrodzenia za jednakową pracę lub pracę o jednakowej wartości”, zdefiniowanego w art. 18^{3c} § 2 k.p.

Zagadnienia prawne dotyczące art. 18^{3d} k.p. (pkt. 2 i 3 powyżej) zostały sformułowane w oderwaniu od okoliczności faktycznych tej sprawy. Sąd Okręgowy nie zasądził powódce odszkodowania w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, a odszkodowanie wyliczone jako różnica pomiędzy jej wynagrodzeniem oraz wynagrodzeniem pracownicy, z którą porównywała się. Tym samym problem określenia momentu, według którego należy ustalić wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę – tj. z daty naruszenia zasady równego traktowania, z daty wniesienia powództwa czy z daty wyrokowania (zagadnienie wymienione w pkt. 2 powyżej) – nie pozostaje w związku z okolicznościami tej sprawy. Co do kwestii wymienionej w pkt. 3, to należy zauważyć, że powodem częściowego oddalenia apelacji powódki nie był fakt nieudowodnienia przez nią szkody, ale ustalenie, że do dyskryminacji nie doszło. Zagadnienia prawne z pkt. 3 sformułowano tymczasem przy założeniu, że dyskryminacja miała miejsce, a pracownik nie udowodnił wysokości szkody.

Odnosnie ostatniego z wymienionych zagadnień prawnych, kwestia ta została rozstrzygnięta w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale z 20 maja 2011 r., III CZP 16/11 (OSNC 2012 nr 1, poz. 3), Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 481 § 1 k.c. nie ma zastosowania do świadczeń pieniężnych zasądzonych prawomocnym orzeczeniem o kosztach procesu. Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela ten pogląd. Skarżąca jednocześnie nie wskazała argumentów prawnych uzasadniających zmianę tego stanowiska.

Przechodząc do rozważenia twierdzeń skarżącej o istnieniu potrzeby wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, na wstępie należy podkreślić, że z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wynika, iż potrzeba wykładni ma występować „w sprawie”. Oznacza to, że potrzeba wykładni przepisów powstaje w związku z

istniejącym w sprawie stanem faktycznym i prawnym, a dokonanie wykładni ma służyć właściwemu rozstrzygnięciu sprawy (postanowienie SN z 6 lutego 2014 r., I PK 246/13, LEX nr 1646083). Ponadto, w sprawie nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii wykładni powołanych przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia SN: z 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się również sprowadzać do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie SN z 17 marca 2015 r., I PK 4/15).

Uwzględniając powyższe, sformułowane przez skarżącą wątpliwości interpretacyjne nie odpowiadają podstawie przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Wątpliwości te są tożsame z problemami prawnymi, które zostały wcześniej zakwalifikowane przez skarżącą jako istotne zagadnienia prawne. W przedmiocie oceny tych wątpliwości z perspektywy przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., w pełni aktualnym pozostają wcześniejsze rozważania dotyczące przyczyn, dla których kwestie te nie uzasadniają przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżąca twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ze względu na to, że kwestia dyskryminacji powódki została przesądzona wyrokiem Sądu Najwyższego, a Sąd drugiej instancji miał dokonać jedynie szczegółowego rozważania kwestii nierównego traktowania w zakresie wynagradzania po dokonaniu porównania sytuacji powódki z sytuacją pracowników porównywalnych. W tym miejscu celowym wydaje się przypomnienie, że szczególna podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – oczywista zasadność skargi kasacyjnej – wymaga samodzielnego czyli odrębnego od podstaw kasacyjnych wskazania i wykazania naruszenia konkretnego przepisu prawa (procesowego lub materialnego), które jest oczywiste (widoczne *prima facie*) i bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest wadliwy i dlatego skarga

powinna zostać przyjęta do rozpoznania (por. postanowienie SN z 4 lutego 2014 r., II UK 458/13, LEX nr 1644551). W ocenie Sądu, skarżąca nie wykazała oczywistości naruszenia przepisów prawa, odpowiednio oczywistej wadliwości zaskarżonego wyroku. Uzasadniając tę ocenę, należy zauważyć, że Sąd Najwyższy wyrokiem z 14 stycznia 2013 r. (I PK 164/12, LEX nr 1348189), nie przesądził, że dyskryminacja powódki miała miejsce. Podstawą uchylecia wyroku Sądu Okręgowego z 21 lutego 2012 r. było uznanie przez Sąd Najwyższym za błędny pogląd, że odbywanie aplikacji radcowskiej nie może być uznane za przesłankę dyskryminacji w rozumieniu art. 18^{3a} § 1 k.p. Sąd Najwyższy stwierdził, ponadto, że powódka to kryterium dyskryminacji wskazała i uprawdopodobniła, co przerzucało na pozwanego ciężar dowodu w przedmiocie kierowania się obiektywnymi powodami nierównego traktowania. Sąd Najwyższy nie rozstrzygał natomiast czy dyskryminacja miała miejsce w zakresie wskazanym przez powódkę. Rozstrzygnięcie tej kwestii zależało od wykazania (udowodnienia) przez pozwanego pracodawcę obiektywnych powodów zróżnicowania sytuacji powódki w stosunku do innych pracowników, co miało miejsce i podlegało ocenie przez Sąd Okręgowy dopiero przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

Mając na względzie powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.